

Hanzas laika “štātes”

29. martā Straupes pamatskolā (Mazstraupes pilī) tika aizvadīts nu jau 5. Interesantās vēstures vakars. Pēc notikušo pasākumu daudzuma varētu šķist, ka Straupes vēsture gana izzināta un izstāstīta, bet patiesībā – jo vairāk uzzinām un atklājam, jo vairāk jautājumu rodas.

Kā jau liecina virsraksts, šoreiz padziļinātāk tika apskatīta Hanzas laika mode un meklētas liecības, kas stāstītu par Straupes pilsētas iedzīvotāju modes tendencēm apgērbā. Kā vakara sākumā atzina pētījuma autore Dr. hist. Vija Stikāne, diemžēl konkrētu liecību, tas ir, rakstisku vai ilustratīvu materiālu par to, kā ģērbusies Straupes pilsētas iedzīvotāju, nav. Tomēr tā kā Straupei bija daudz līdzīgu iezīmju ar citām Hanzas laika pilsētām, tad, pētot apgērbu, kā analoģu var ņemt citur atrastās liecības. Tomēr vienmēr jāatceras tērpa nēsātāja sociālā piederība – bagāts tirgotājs, turīgs amatnieks, zemāko slāņu iedzīvotājs, arī nevācietis pilsētā. Sievietēm nozīmīga arī ģimenes pozīcija – precētas sievas, kas vienmēr ar apsegtu galvu, jaunas sievietes precību gados, atraitnes.

Edīte Rudzīte prezentē tērpu, kādu iespējams būtu nesējusi turīga tirgotāja sieva

Un, kā rāda citviet iegūtas ziņas, 13. – 15.gs. vāciski runājošo pilsētnieku tērpus, tātad arī straupiešu, var uzskatīt par piederīgiem pie vēlās gotikas stila tērpiem. Šajā laikā gan sievietes, gan vīrieši nēsāja garu apģērbu. Pamatā apģērbs tika izgatavots no vilnas vai lina audumiem, kažokādām un ģērētas ādas. Tomēr, pateicoties plašajām tirdzniecības iespējām, pilsētniekiem bija iespēja izmantot arī samtu, zīda atlasu, damastu, armazīnu, zīda kamlotu un šarlaka audumus. Apģērbus šuva skroderi, kas parasti bija apvienojušies cunftēs. Daļu apģērba sievietes sev šuva pašas, arī rotas un aksesuāri daļēji varēja būt rokdarbi.

Vīriešu virsapģērbs sastāvēja no kamzoļa jeb vamža, kā arī mēteļa vai apmetņa, reizēm arī jakas jeb virsjakas un biksēm. Bikses bija sarežģītākā apģērba daļa, kuras piegriezums mainījās līdz ar modes tendencēm. Gotiskajam tērpiem bija raksturīgas pieguļošas *hoses* jeb sauktas arī *šūzes* (franču *chausses*) – divdaļīgs apģērba gabals, faktiski garas zeķes, ko piestiprināja pie siksas vai pie kaut kā, kas līdzīgs apakšbiksēm. Svarīga nozīme bija siksnai, pie kuras piesaitēja arī maciņu ar naudu, nereti arī ugunsieguves rīkus, ieročus.

Maija Ulme no Viduslaiku tērpu darbnīcas demonstrē kungu bikses jeb šūzes - faktiski garas zeķes, ko piestiprināja pie siksas jeb pie kaut kā, kas līdzīgs apakšbiksēm

Sieviešu virsapģērbs sastāvēja no dažādās kombinācijās vilkiem apakšsvārkiem, kleitām, virskleitām un jakām, kā arī mēteļiem un apmetņiem. Parasti sievietes vienlaikus vilka vismaz 3 kārtas – apakškreklu, apakšsvārkus, kleitu. Gan sievietes, gan vīrieši valkāja pārsvarā ādas apavus, bet tieši pilsētās no 15. gs. raksturīgas virskurpes no koka vai korķa, ko izgatavoja īpaši amatnieki.

Pateicoties Viduslaiku tērpu darbnīcas meistarei Maijai Ulmei, Interesantās vēstures vakara dalībnieki vizuāli varēja novērtēt, kādus tērpus, iespējams, nēsāja Straupes iedzīvotāji. Jāatzīst, ka tērpi radīti autores interpretācijā, bet, kā atzina vēsturniece Vija Stikāne, to atveidojums izdevies patiess un ticams!

Pasākuma dalībnieki

Paldies visiem, kas piedalījās Straupes vēstures šķetināšanas pasākumā!

*Liene Zilvere,
projekta asistente Pārgaujas novadā
E-pasts: hansa@pargaujasnovads.lv*